

VÁCI EGYHÁZMEGYE

Váci Székesegyházi Kincstár és
Egyházmegyei Gyűjtemény

Pályázati cél: Szűz Mária mennybevétele festmény restaurálása

Pályázati azonosító: 209111/00099

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

Az Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásának felhasználásával a Váci Egyházmegyei Gyűjtemény restauráltatta a „Szűz Mária mennybevétele” festményt.

VÁCI SZÉKESEGYHÁZI KINCSTÁR ÉS EGYHÁZMEGYEI GYŰJTEMÉNY

2600 Vác, Március 15. tér 4.

Szűz Mária mennybevétele festmény RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓJA

2023.

TARTALOM

Nyilatkozat.....	3. oldal
A restaurált műtárgy leírása.....	4. oldal
A mű története és ikonográfiai leírása.....	4. oldal
Állapotleírás.....	5. oldal
A festmény restaurálásának menete.....	6. oldal
Fotódokumentáció.....	7. oldal
A munka során használt anyagok.....	30. oldal
A restaurálás várható eredménye.....	30. oldal

NYILATKOZAT

Alulírott **Fazekas Gyöngyi** kijelentem, hogy a műemléki érték megőrzésére vonatkozó, a jogszabályban (68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet) meghatározott követelményeket a **váci Székesegyházi Kincstár és Egyházmegyei Gyűjtemény** (2600 Vác, Március 15. tér 4.) **Szűz Mária mennybevétele oltárkép** restaurálása során betratottam.

A festmény restaurálását Privári Mürschberger Zsuzsanna restaurátor assisztens, kulturális örökség szakember bevonásával végeztem.

Budapest, 2023. május 20.

Fazekas Gyöngyi

festő-restaurátor művész

Szakértői nyilvántartási szám: 21-0170

Magyar Restaurátorok Egyesülete névjegyzékszám: F1-150

Oklevél szám: I-13/1986

Cím: 1075 Budapest, Wesselényi u. 18. 4/25.

E-mail: restauratorgyongyi@gmail.com

Tel: 06/20-935-8736

RESTAURÁLÁSI DOKUMENTÁCIÓ

A restaurált műtárgy leírása

A restaurálás tárgya: barokk oltárkép
Szerzője: ismeretlen, itáliai előkép alapján
Címe: Szűz Mária mennybevétele
Kora: 18. század első fele
Technikája: olaj, vászon
Tulajdonosa: Váci Székesegyházi Kincstár és Egyházmegyei Gyűjtemény
Őrzési helye: 2600 Vác, Március 15. tér 4.
Mérete: 210x300 cm
Leltári száma: 93.209.3

A mű története és ikonográfiai leírása

Az egykori oltárkép származási helye egyelőre ismeretlen. A szerzetesrendek feloszlatása és az '50-s évek során sok műtárgy a váci Felsővárosi Plébániatemplom (volt Fehérek temploma) kórusára került, többek között, a tárgyi festmény is. Hányattatott sorsukat jól tükrözi állapotuk. A legutóbbi időkben az Egyházmegyei Gyűjtemény igyekszik a műtárgyakat megóvni, ezért a Gyűjteménybe szállítja és beletárolja a tárgyakat. Lehetőségeihez mérten próbál ideális környezetet biztosítani és megkezdi a tudományos feldolgozásukat is.

A Mária megdicsőülésével foglalkozó legrégebbi irat a *Transitus Mariae* a 4. század végéről származik, amely sok legendás részlete mellett a hagyományra is utal. A tételt a 10. századtól kezdve a teológusok már, mint hagyományos igazságot tanították. Írott liturgikus emlékek a 7. századtól kezdve tanúskodnak az ünnep meglétéről. A tétel kihirdetése csak 1950-ben történt meg XII. Pius pápa által (*Miserentissimus Deus*). A pápa a tételt úgy hirdette ki, mint kinyilatkoztatott igazságot, amely mellett a tévedhetetlen Egyház tradíciója tanúskodik.

Számtalan nagy művész feldolgozta ezt a témát az évszázadok folyamán, így ikonográfiai előkép bőven akad az ábrázoláshoz. (Tiziano, Rubens, El Greco, stb.) A kép alsó felén az apostolokat látjuk, ahogyan csodálkozva és hitetlenkedve körülveszik a Mária sírjaként szolgáló kőszarkofágot. A testet nem találják, csak rózsákat és lepleket. A festmény felső részén a felhőkön át, a Mennybe emelkedő Máriát láthatjuk, angyalokkal kísérve.

Állapotleírás

A kép formája álló téglalap, mely a felső részen megtört ívben végződik. Az oltárkép hordozója kézi szövésű vászon.

A festmény rendkívül rossz, veszélyes, sőt kritikus állapotban van. Évek óta a vakkeretéről eltávolítva, feltekert állapotban tárolják. A vászon nagyon kiszáradt, töredezik. Majd minden hajtásnál keresztirányú szakadás látható a festményen.

A vakkeret nyoma jól kivehető a festmény felületén, melyet a vászon rossz felfekvése okozott. Az eredeti vakkeret megmaradt, állapotát tekintve rovarkárosodott, de megfelelő fertőtlenítés és konzerválás után felhasználható.

A képen jobbra lent felirat látható:

„Rest. Nicolaus de Santho...1937”

Feltehetően e javítás során került sor a kép teljes átfestésére, meglehetősen naiv stílusban.

A festmény hátoldalára sok, különböző korú és anyagú (nyers- és alapozott vászon, valamint papír) foltot ragasztottak. A festett oldalon lyukak, és a hajtogatásból adódó szakadások találhatók. A festékréteget megsötétedett lakk- és szennyeződésréteg borítja. Jól látható, hogy a teljes felületet átfestették igen primitív stílusban. A festékréteg sérülései, kipergései mentén előtűnik az eredeti vörös alapozás és a barokk színvilágot sejtető festékréteg.

Restaurálás menete

- A pergő részek megkötése Lasco FM-mel, a festett felület levédése japánpapír CMC-s leragasztásával
- A hátoldal tisztítása: a por, a szennyeződések és a foltok eltávolítása mechanikai és vegyi úton
- A hasadások élbe ragasztása, a lyukak vászonintarziával való pótlása ACRIL 33 ragasztóval (a pótlást az eredetivel megegyező szövésű és szálsűrűségű vászonnal végzem)
- A húzószélek megerősítése
- A deformálódások megszüntetése párásítással feszítőkereten
- Konzerválás BEVA 371-el
- A levédés eltávolítása a színoldalról
- A festett felület feltárása, vegyszeres tisztítás
- A hiányok alapozásának pótlása az eredetihez hasonlóra színezett enyves krétamasszával
- A tömitések szigetelése sellakkal és aláfestés akvarellal
- A kép újbóli konzerválása és alapozott lenvászonnal történő dublázása vákuumasztalon
- A kép eredeti vakkeretének tisztítása, konzerválása és ékelhetővé való átalakítása
- A festmény felfeszítése
- A festmény lakkozása dammár lakkal
- Esztétikai helyreállítás-retusálás kötőanyagától megfosztott művész olajfestékekkel, melyet lakkal keverek
- Védő lakk-spray-vel való levédés

Fotódokumentáció

Átvételi állapotfotó

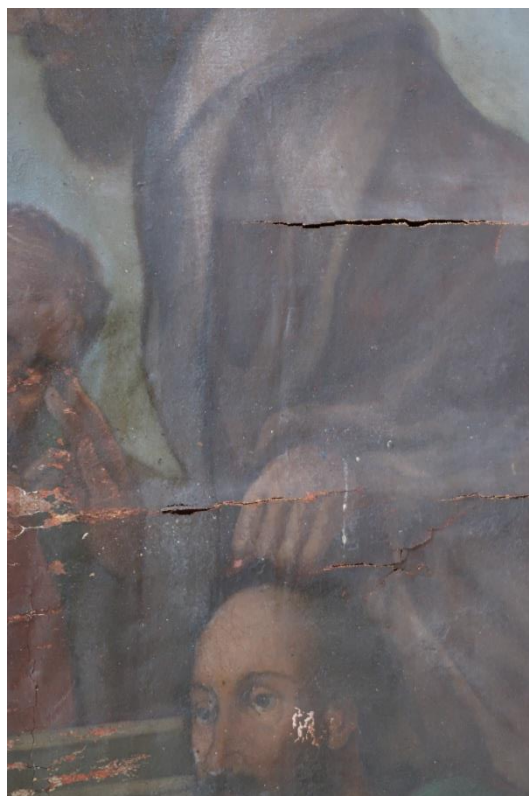

A hajtásoknál a kép szinte mindenhol elszakadt.

Sérülések, melyek mentén előtűnik az eredeti vörös alapozás

Az eredeti színek előtűnése a pergések mentén

A szinte kettészakadt festményt láthatjuk

A festmény beérkezése a műhelybe

A festet oldal levédése, préselés

A deformációk préselése, a felület simítása

A hátoldal

A hátoldal tisztítása, foltok eltávolítása, élberagasztás

Konzerválószer felhordása

Dublirozás: a már konzervált festményre a Bevával átitatott vászon került felvasalásra

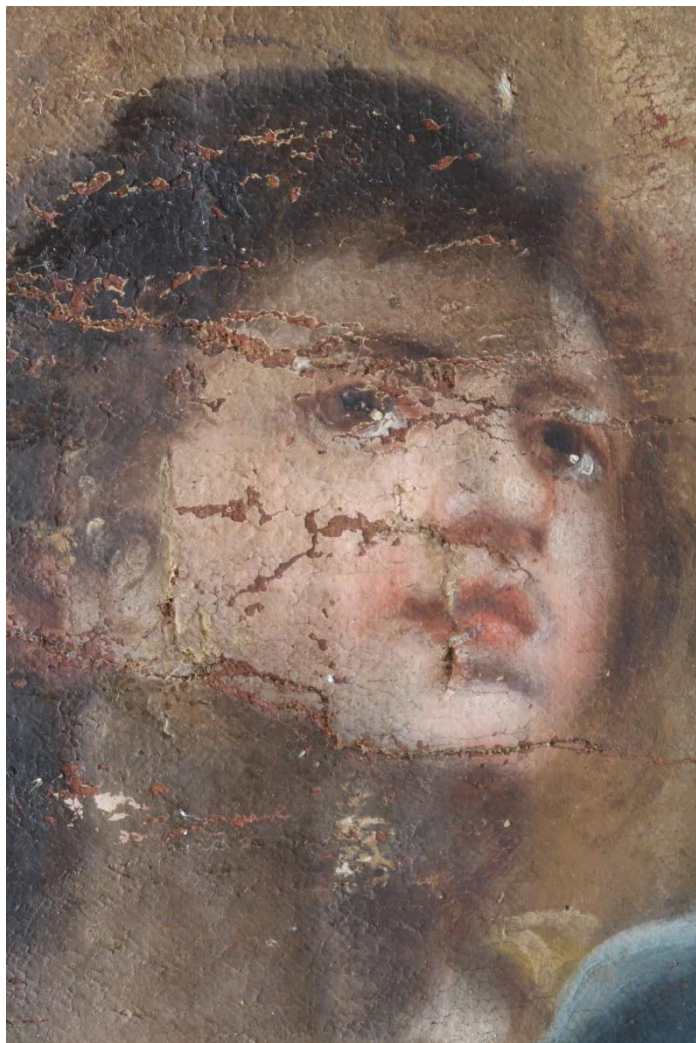
A levédés eltávolítása

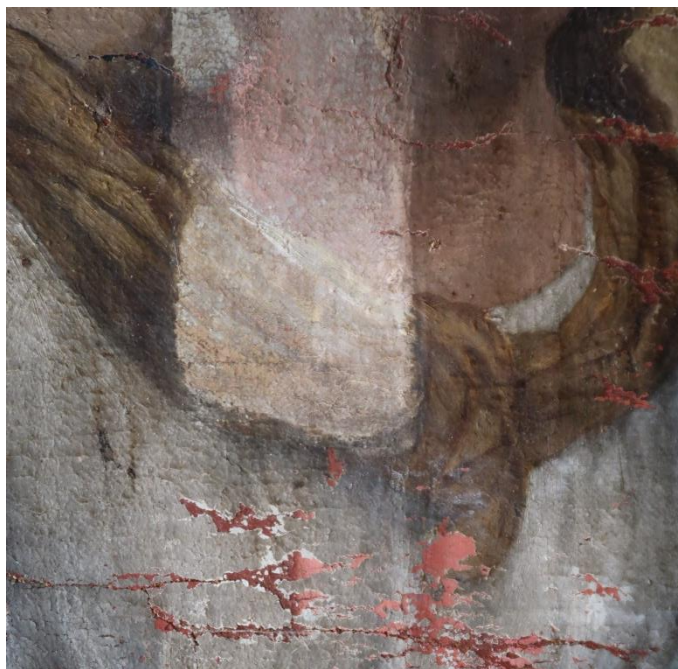
A felfeszítésre előkészített festmény

Újrafeszítve a felújított, eredeti vakkeretre

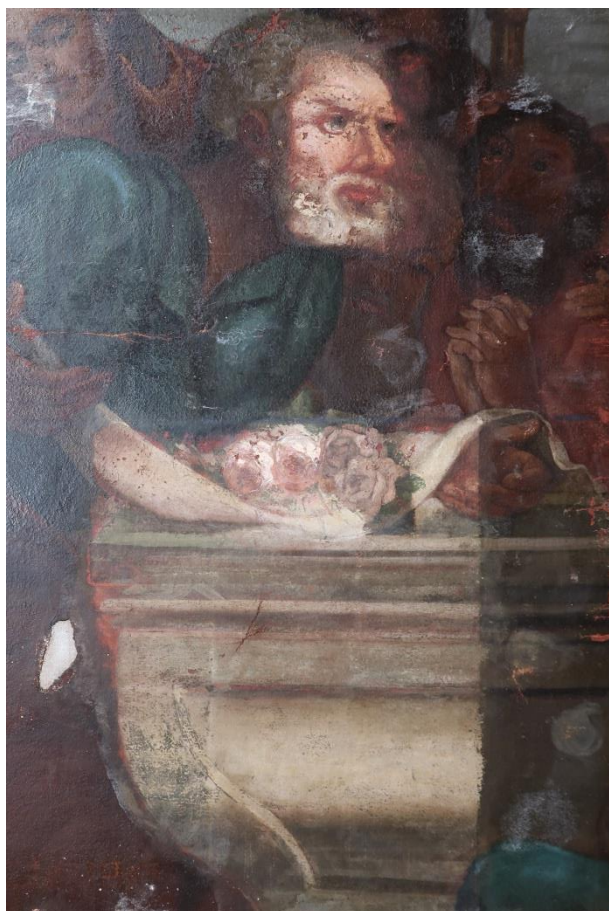

Tisztítóablakok

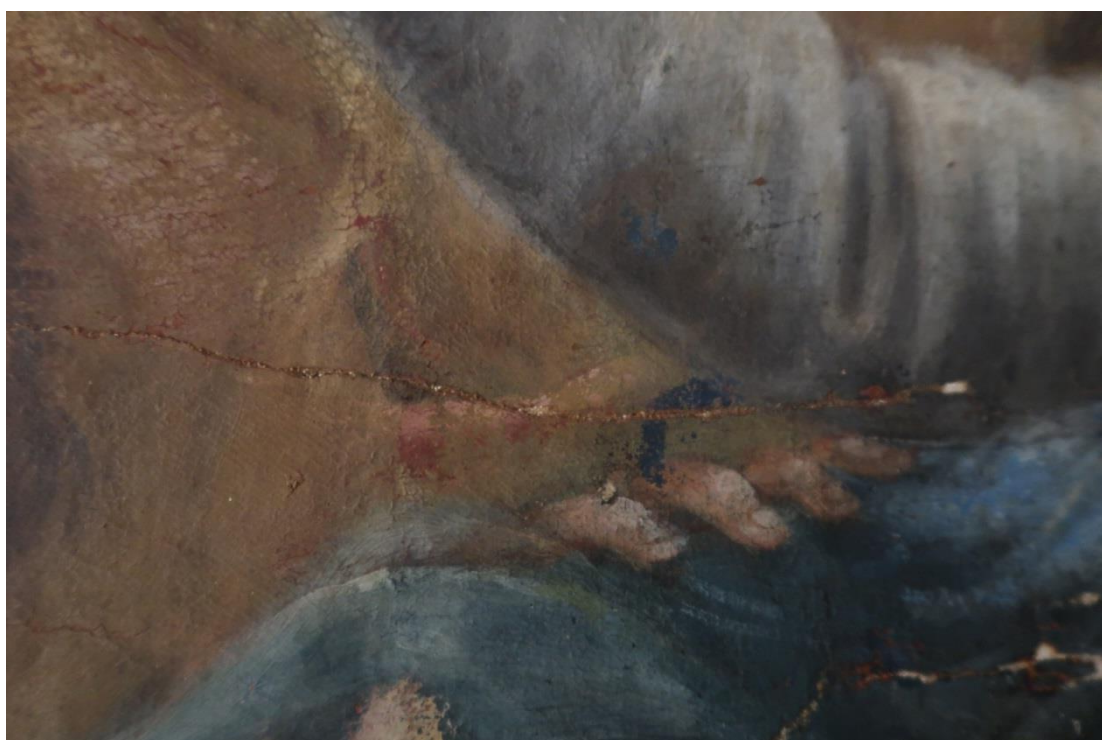
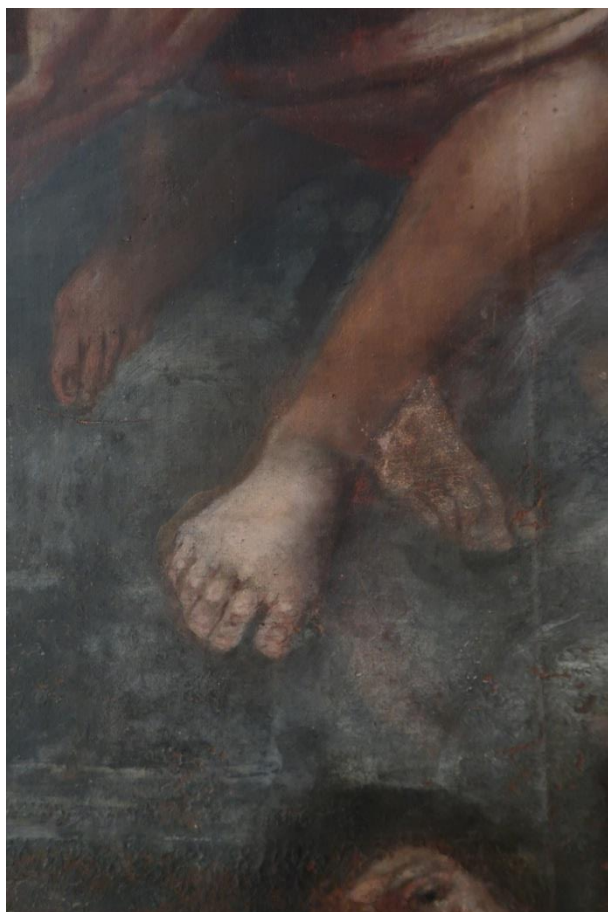

Mária ruhájának feltárt eredeti vörös színe

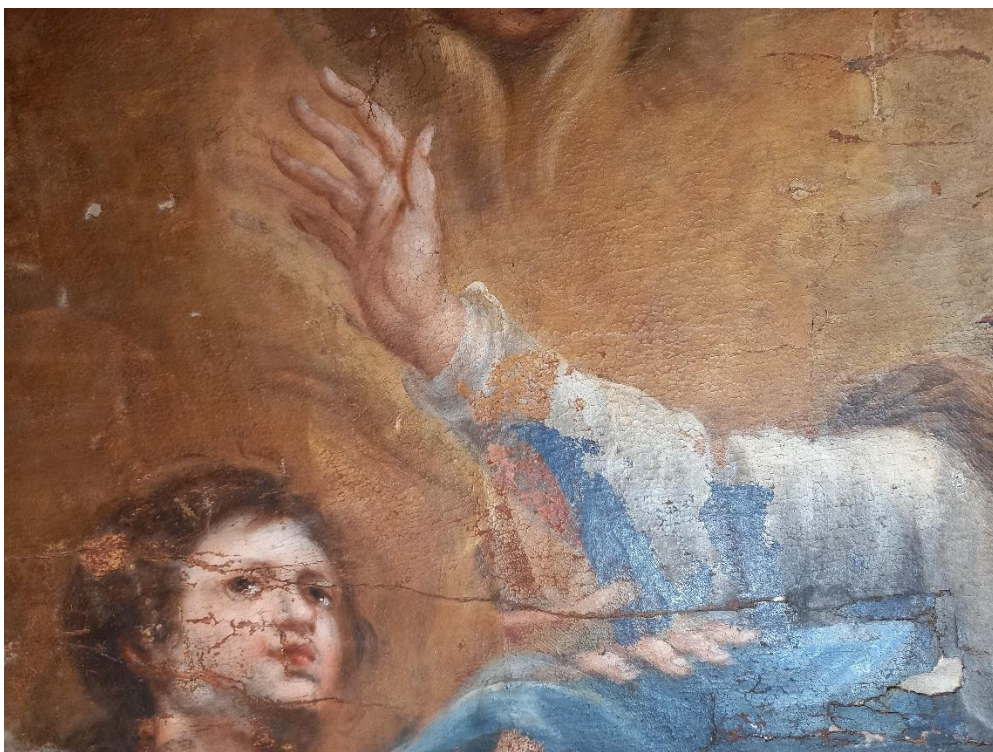
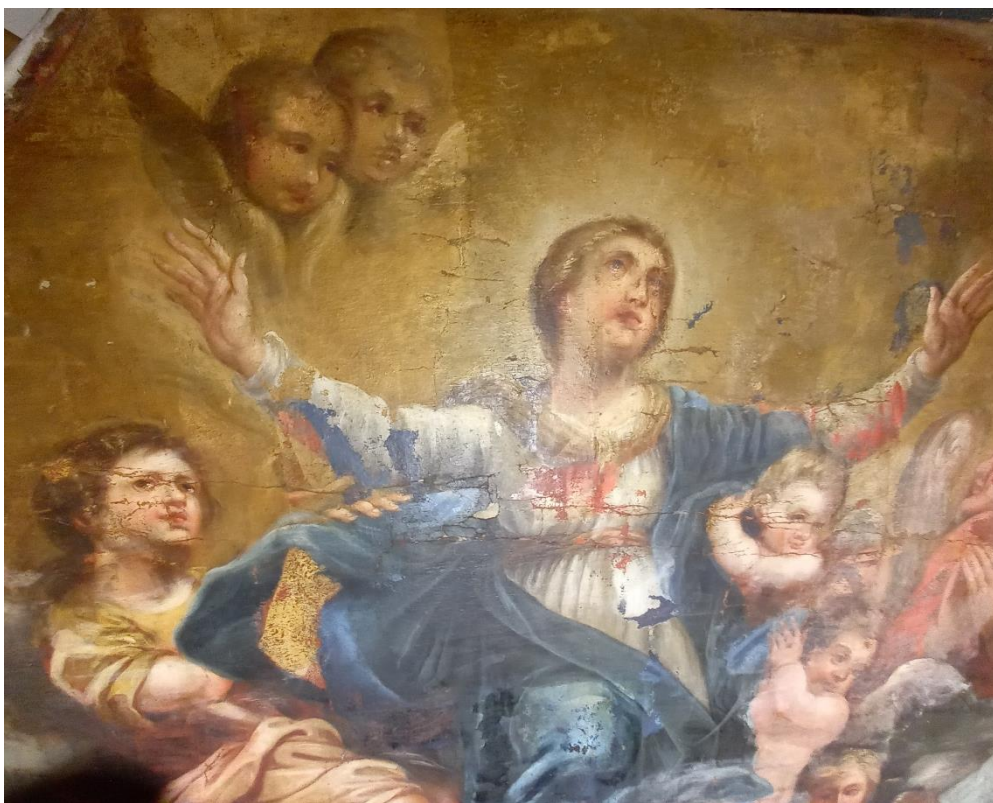

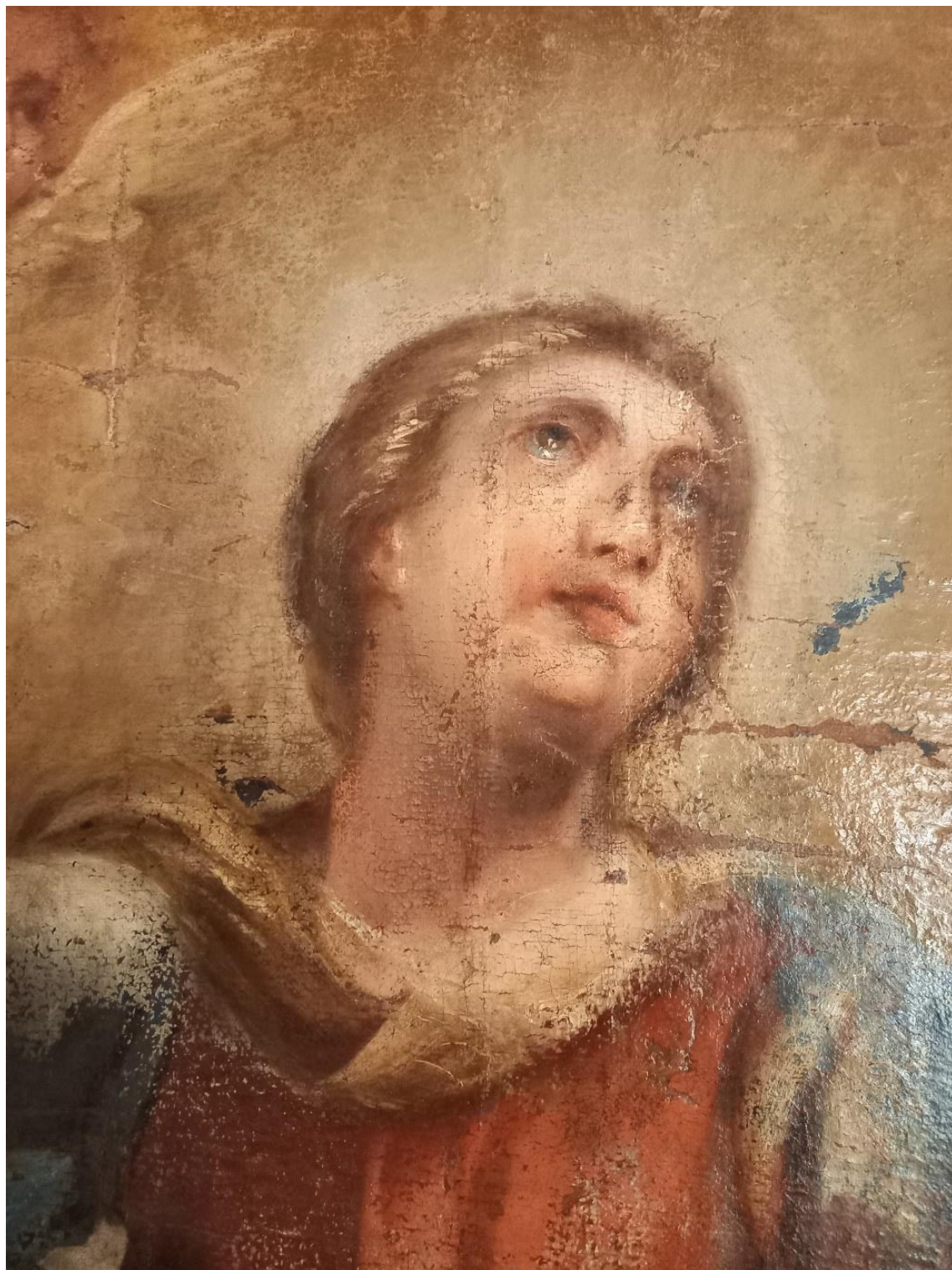
Mária szarkofágjának letisztított része az egyik apostollal

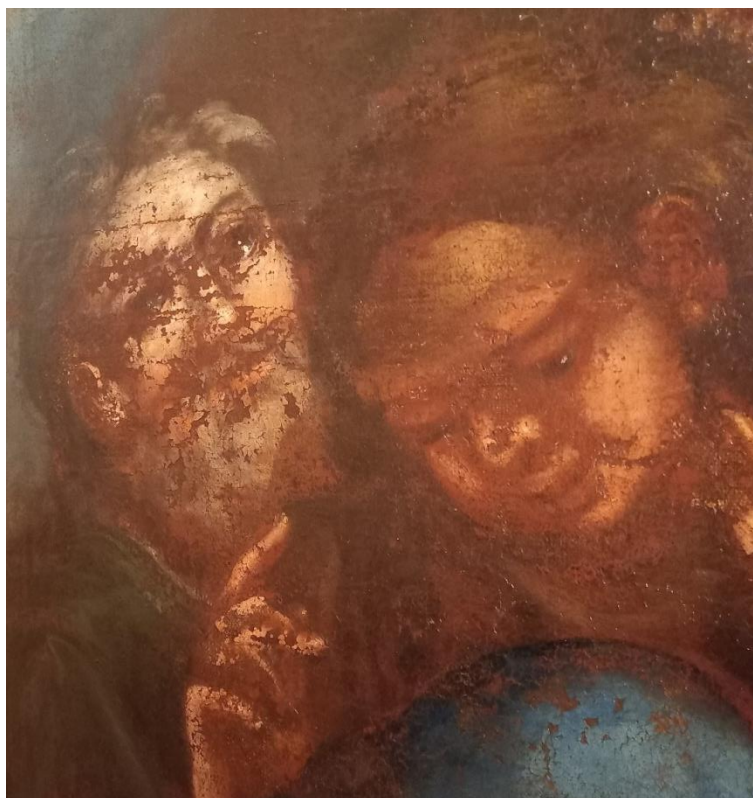
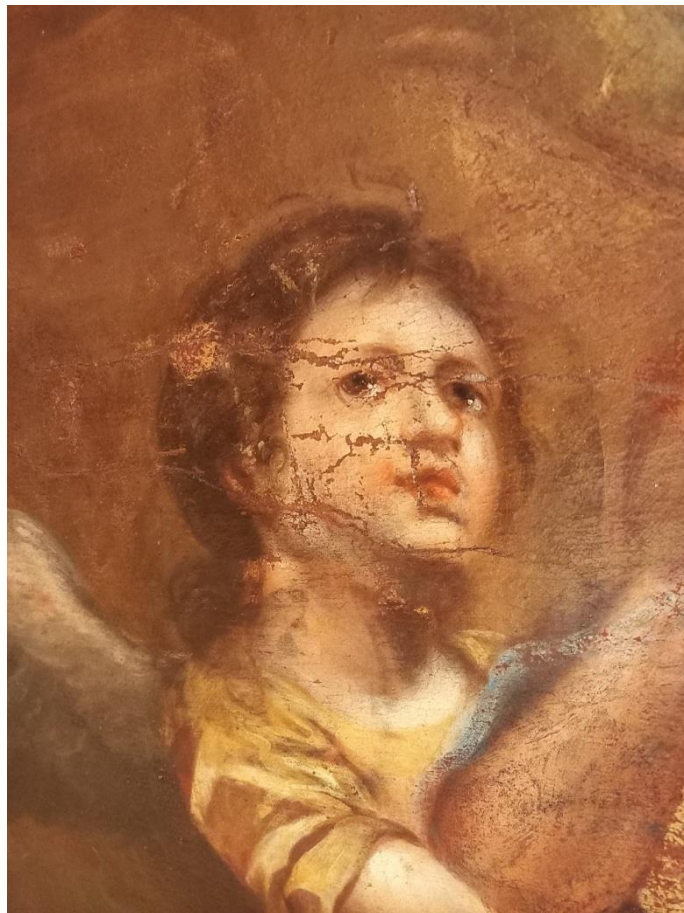

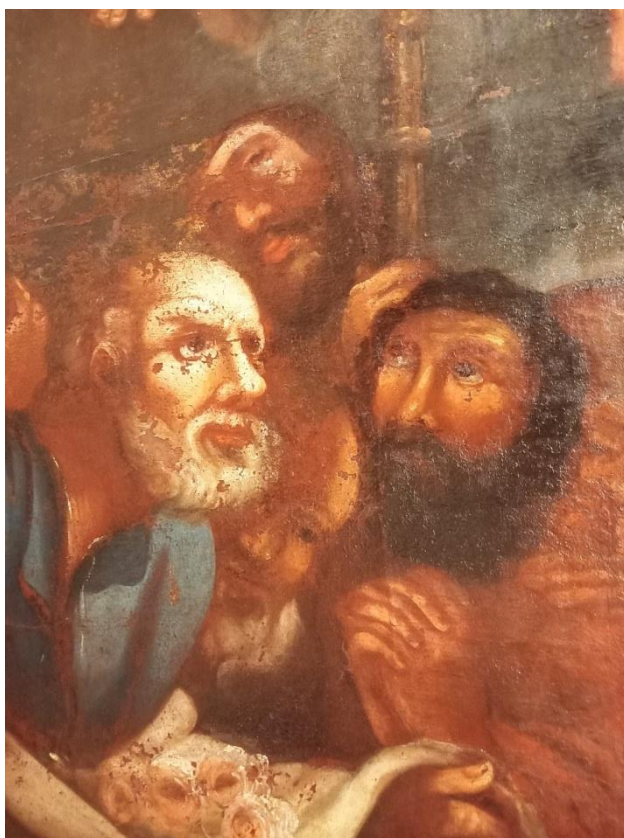
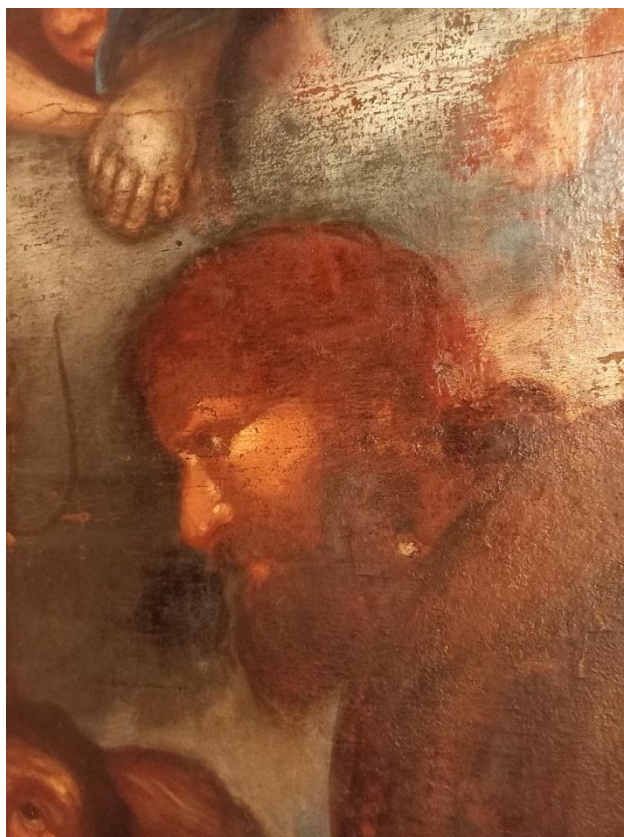
Egy angyal „4 lába” és egy előtűnő kéz: úgy tűnik, hogy a festő újra komponálta a festmény eme részeit.

Tisztítás közbeni fotók

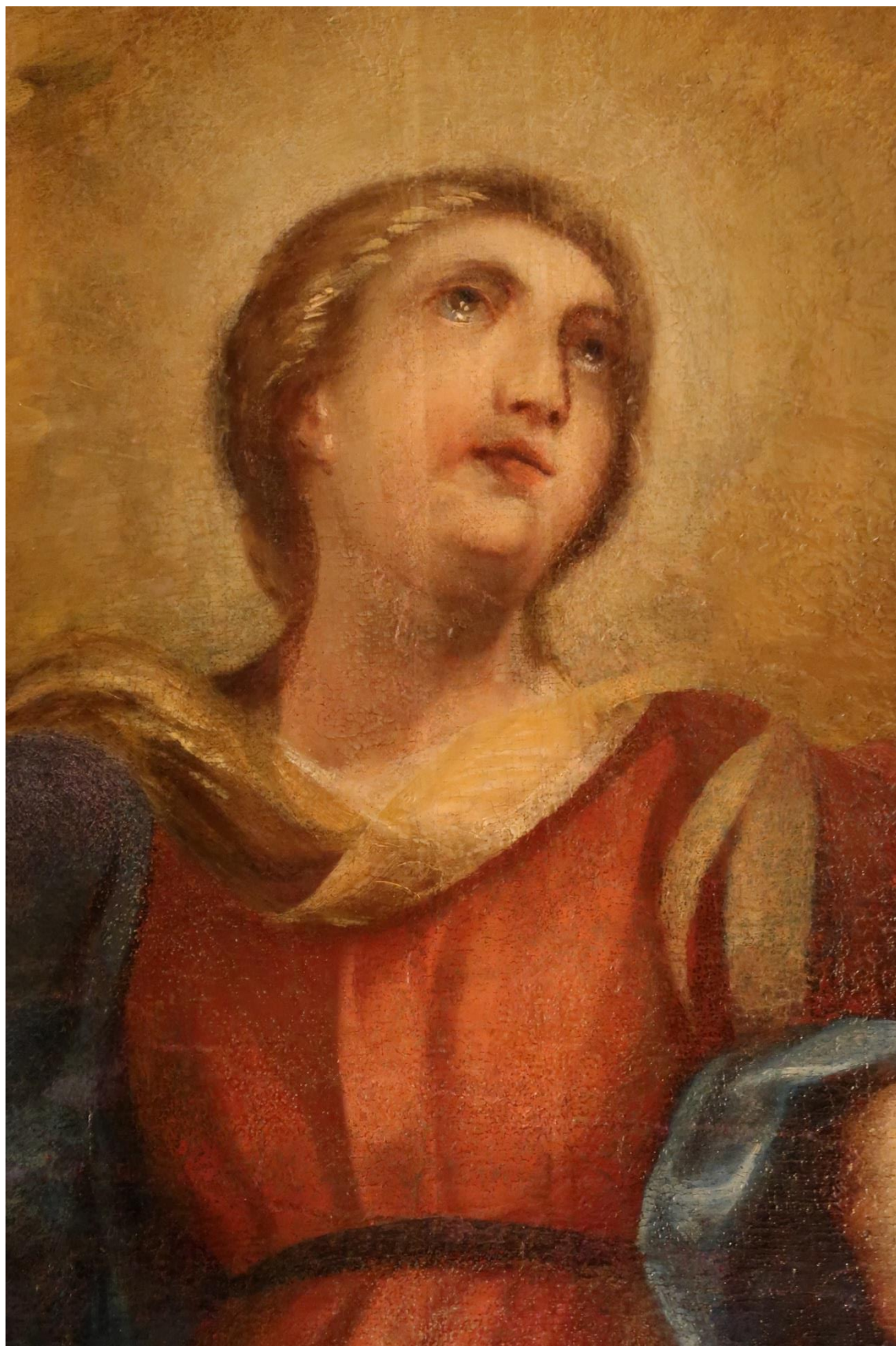
Letisztított állapot fotó

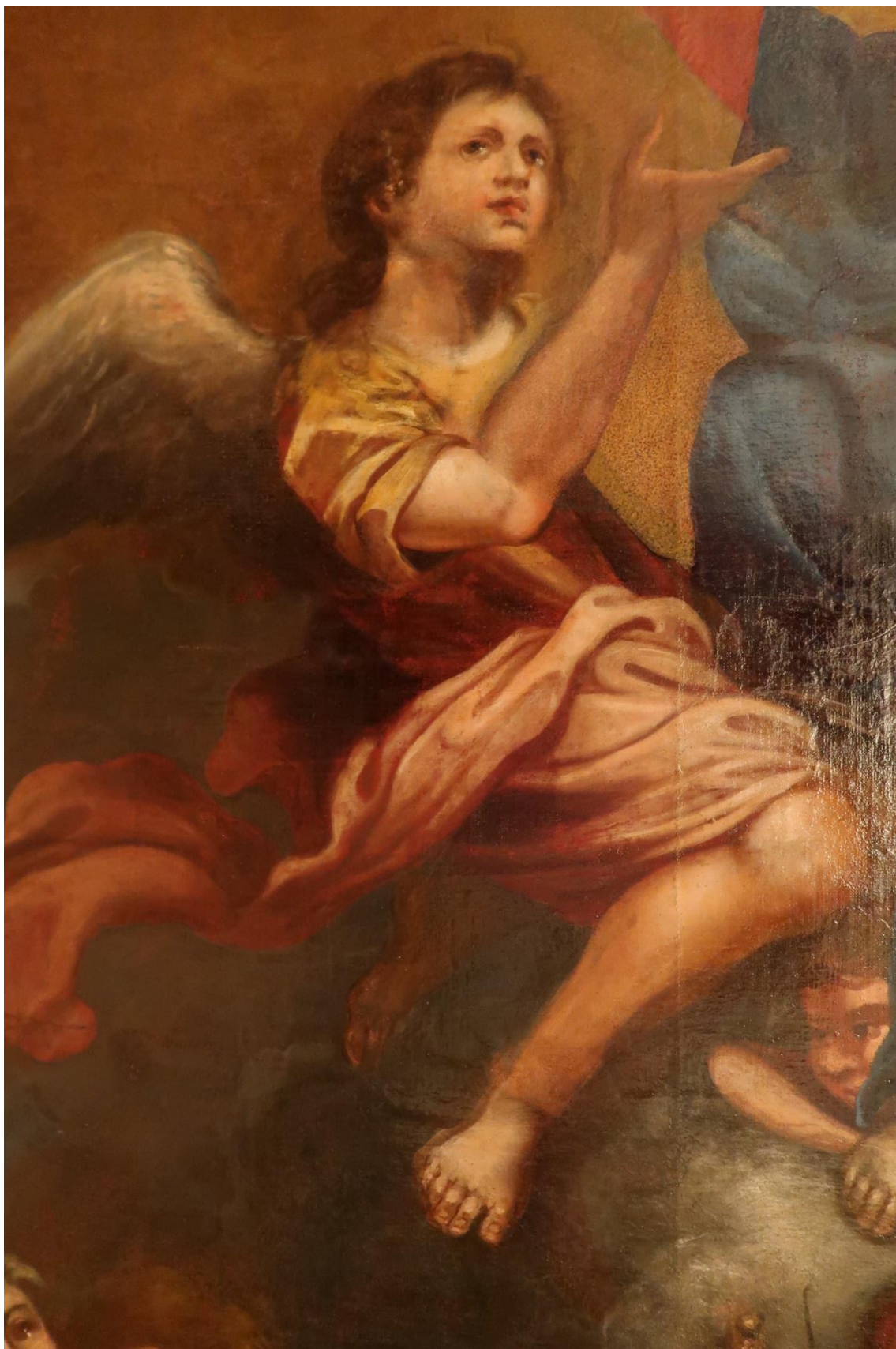

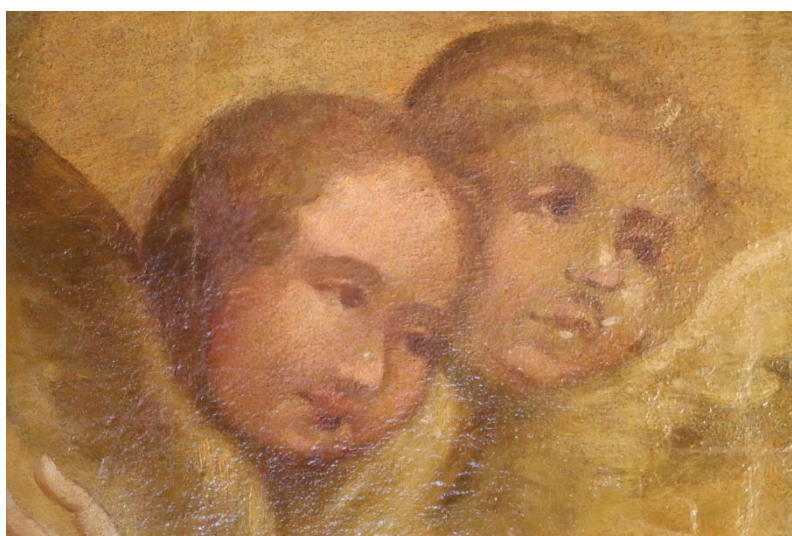
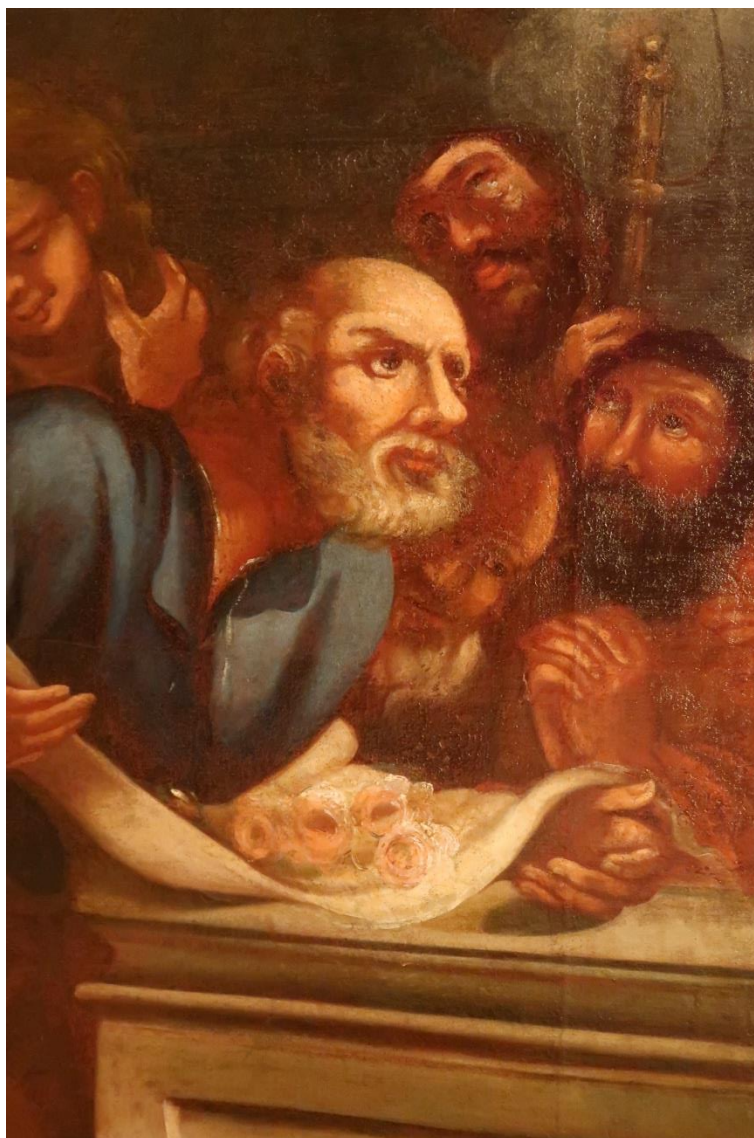
Kitömített állapot fotó

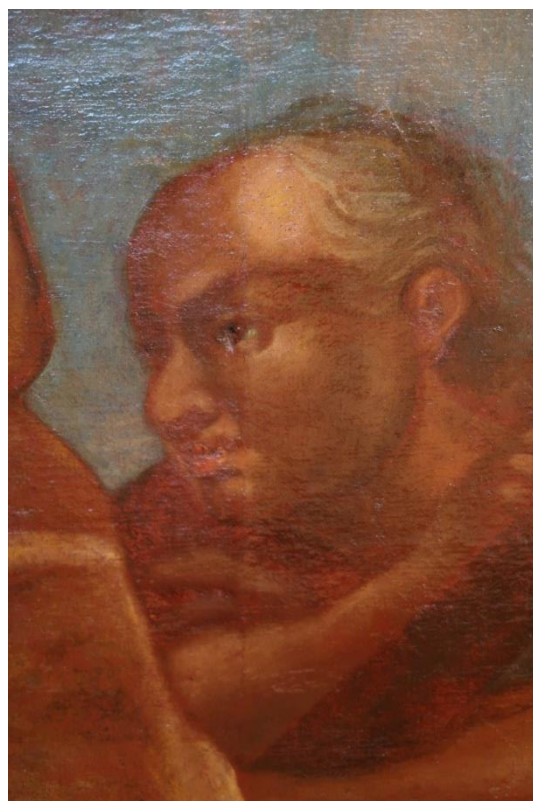
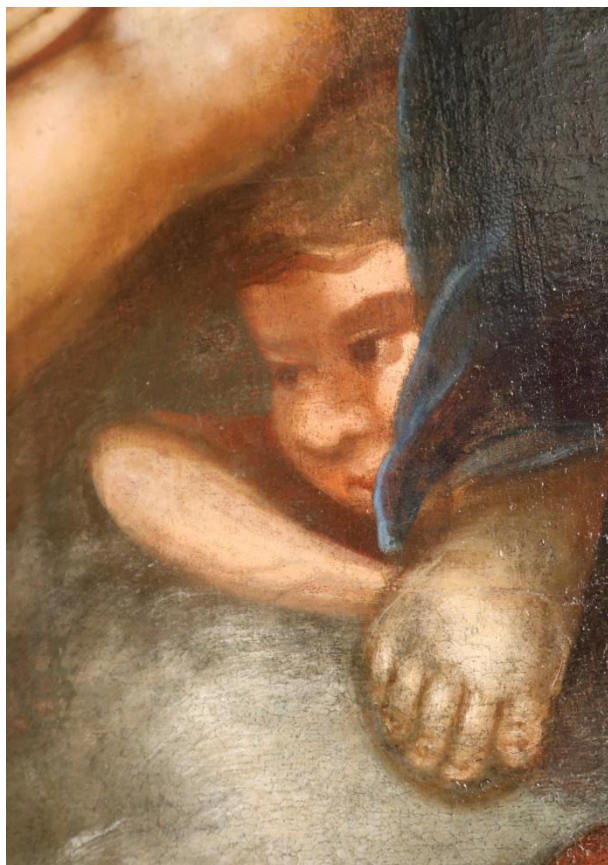
Kész állapot fotók

A munka során használt anyagok

- Lasco FM
- BEVA 371
- alkohol
- acetón
- dimethyl-formamid
- lakkbenzin
- terpentín
- selekton
- bolognai kréta
- bolus
- nyúlenyv
- gesso
- Paraloid B72
- akvarell
- olajfesték
- művészfestékhez használatos lakkspray

A restaurálás várható eredménye:

Mivel a több százéves öregedési folyamaton átesett festmény és a frissen felhasznált anyagok öregedési tulajdonságai szükségszerűen eltérnek egymástól, ezért az idők során - a környezeti hatások intenzitásának függvényében - a retusált és az eredeti felületek különböző mértékű színváltozáson mehetnek át. A szakmai tapasztalatok azt mutatják, hogy a festések állapotát - a retusnál felhasznált anyagok minőségétől függően - 20-50 évenként célszerű újra megvizsgálni.

A javasolt műtárgykörnyezet optimális esetben: 20 °C, 45%-os relatív páratartalom és 150 lux megvilágítás.

Az NKA támogatásának köszönhetően, a pályázat keretén belül megvalósult restaurálás elősegítette, hogy a Váci Egyházmegye a „Szűz Mária mennybevétele” c. festményét az utókor számára megőrizze, a hívek öröme és a későbbiekben a kutatók számára.

A szakmai beszámoló elérhető a Váci Egyházmegye honlapján „Elnyert pályázatok” cím alatt:

<https://vaciegyhazmegye.hu/dokumentumtar.html>

A MŰTÁRGY RESTAURÁLÁSÁT AZ NKA TÁMOGATTA:

Nemzeti
Kulturális
Alap